

Általános irodalom

Allgemeine Literatur

Roussel, Raymond: Der Anblick. Berlin : zero sharp, 2022. 164 p.

[Tervezte: Anton Stuckart]

Raymond Roussel (1877-1933) káprázatos, fantasztikus szóvilágok mérnökeként ismert, regényei tele vannak egzotikus rituálékkal, színházi gépekkel és véres jelenetekkel. Marcel Proust kortársa, a társadalom éles szemlélője és nagyszerű humorista volt. Legyen szó egy tengerparti jelenet fényképéről, egy ásványvizes palack illusztrált címkéjéről vagy egy szállodai fejléces rajzról - a látványban összegyűjtött három epikus költemény mindig az apróság új dimenzióiba hatol át.

A zsűri indokai

A fiatal Raymond Roussel tisztelője volt Jules Verne fantasztikus ábrázolásainak, és ugyanolyan irodalmi sikerről álmódzott. A megfigyelésben kimeríthetetlen kitartással élesztette szavait pengékre - mintha a mellékes részletek megszállottja lett volna -, a verssorokat pedig képzeletbeli képek boncolgató késeivé tette. Bár az akadémiai elit által remélt elismerés nem valósult meg, végül is Roussel hatása az 1950-es évek új francia irodalmára is kiterjedt. Hogy semmi se vesszen el a rímek eredeti hangjából vagy a ritmusából, minden német sort megelőz a francia. A finom tipográfiai mértékek gyakorlatilag megduplázzák a betűterületet: a francia eredetit referenciaként reprodukálják, ezért a kis betűméret a jobb oszlopnak adhat elsőbbséget. Ott a középső oldalszám hangsúlyozza dominanciájukat. Más szóval: a bal oldali terület, ha peremoszlopnak nézzük, túl széles lenne a fő szöveghez képest. De ha figyelembe vesszük a betűkeverék és az oszlop alsó közepén lévő oszlopcím kontrasztját, akkor az adott szélesség önálló életre kel. Így jön létre a fent említett dupla típusú terület. Egy kis verseny az oszlopok között, de nem túl nagy.

The letters of Rosemary and Bernadette Mayer, 1976-1980. Hrsg. Gillian Sneed, Marie Warsh. München : Lebenhaus; Aachen : Ludwig Forum; Bristol : Spike Island, New York: Swiss Institute, 2022. 376 p.

[Tervezte: Santiago da Silva, Ana Cecilia Brena]

Rosemary Mayer művész és Bernadette Mayer költő levelezése 1976-tól 1980-ig nyúlik vissza, a New York-i művészeti avantgárd gazdag kreativitásának idejére, amikor is fontos alkotások születtek a két nő által. Rosemary Mayer szobrokat, akvarelleket, könyveket, míg Bernadette Mayer időjárás-lufiból és hóból szobrokat, akvarelleket, könyveket és "ideiglenes emlékműveket" készített. A levelek a művészetről és a mindennapi életről szóló bensőséges eszmecserek révén illusztrálják a testvéri kapcsolatokat.

A zsűri indokai

Rosemary Mayer évfordulója alkalmából jelenik meg két nővér – az egyik szobrász, a másik költő – levelezése. Mindketten a művészeti és irodalmi életben dolgoztak New Yorkban az 1970-es években. Puha és áttetsző textíliák adják Rosemary Mayer installációinak alapanyagát. A dokumentáció angol prospektus formáját ölti: az összehajtott kötetet először egy borítóba helyezik. Az oldalsó ragasztás üreges hátlapot képez, így tökéletes nyitást biztosít. Egy másik füles borító éppen a belső borító gerincén lóg. Tintakék festék, vízben csöpögött, kavargó a külső felületeken, beleértve a füleket is. Vannak fenntartott címsorok rajta. Inkább észreveszed, mint látod, hogy a fény és az árnyék szélei hajszálvékony kontúrokkal veszik körül az írógép betűit. A sötétvörös fóliadombornyomás alacsony nyomása hasonlóságot teremt az írógép valódi nyomásával. A kísérő szövegek, mint a bevezetők, lábjegyzetek és mellékletek is ebben az írógépes betűtípusban jelennek meg. Magához a levelezéshez két hasonló antik típust választottak - Rosemarynak egy kicsit modernebb, Bernadette-nek a régi stílust. A fejezetelválasztók a borító motívumát ismétlik. Kicsit erősebbek, mint a világos könyvpapír, és külön kellett ragasztani a cérnával varrott rétegek közé. Megérte: ha a hüvelykujjával végigsimítja a legyezős elülső részt, akkor minden fejezetváltáskor rövid megállás következik.

Moore, Alan W. : Art Worker: Doing Time in the New York Artworld. Leipzig/Los Angeles : The Journal of Aesthetics & Protest Press, 2022. 236 p.

[Tervezte: Florian Lamm, Caspar Reuss]

Az Art Worker egy olyan memoár, amely a kultúrtörténet egy klasszikus korszakára világít rá: a 70-es és 80-as évekre Manhattan belvárosában. A művészetkritikustól a videóművészen át a radikális szervezőig, majd akadémiáig Moore számos szerepet játszott a művészeti galériák, éjszakai klubok és kis kiadványok forrongó színterében.

A zsúri indokai

Alan W. Moore első kézből származó beszámolója káprázatos művészeti színteret mutatnak be New Yorkban az 1970-es és 80-as években. A művészettörténész és gyakorló aktivista a médiaalapú művészeti felfordulások izgalmas időszakát élte át, amelynek kialakításában a videó- és installációművészetben ő maga is segített. A prospektusnak készült életrajz simán hajlik a kezek között. Kartonborítója tapintható meglepetéseket tartogat: míg mindkét hüvelykujj a dombornyomott, elegáns címbetűkön forog, a hosszú ujjak hasonló betűdomborzatot éreznek a könyv hátoldalán. A ténylegesen szimmetrikus típusú terület a kívül elhelyezett vékony oszlopokon alapul. Maximálisan kihasználja az oldal magasságát, és szabadon hagyja a megjegyzések számára az átlátszó szélső oszlopokba nyíló ereszcatornákat. A sarkok és boltívek, amelyeket az oszlopok formatervezéssel radikálisan megváltak, további szabad teret foglalnak el: mintha táncos kitöréseken keresztül, a papírsikátorok és utcák terekké tágnának. A dupla oldalakon lévő tulajdonságok újraosztásra kerülnek. A megjegyzések éles szögben ékelődnek be a törzsszövegbe, és félkövér pontokkal hivatkoznak rájuk. A monokróm, sötétlila nyomat belevág a tipográfiai ritmusba, és magától értetődik a képeken. A bibliográfia és a tárgymutató nem csupán művészi időtöltés, a cérnafűzéshez hasonlóan támogatják a mű dokumentarista minőségét.

Hanna Mittelstädt : Arbeitet nie! : Die Erfindung eines anderen Lebens. Hamburg : Edition Nautilus, 2023. 345 p.

[Tervezte: Julian Mader, Max Prediger]

Valójában a forradalmat kell csinálni, nem pedig a szerkesztést, a terjesztést vagy a PR-t: Hanna Mittelstädt, Lutz Schulenburg és Pierre Gallissaires a hetvenes évek elején inkább véletlenül, mint szándékosan lépett be a kiadói üzletbe. Abban az időben a szabadság fogalma magában foglalta az 1968 utáni impulzus emancipációs attitűdjét és a „politikai munkán” és a „politikai irodalomon” túlmutató új formák feltárását. A vágy, a tudás, az autonómia gazdagságáról szólt. Mesél a kiadó történetének egyetlen nagylemeze felvételeiről, a jogvitáról egy satirikus magazinnal a kiadó neve körül, a vasfüggönyön és a börtön falain átívelő kézíratszerzésekről, a jogok és a pénz körüli felemészítő vitákról, személyes kétségek és végül a milliós bestseller mesebeli sikeréről.

A zsúri indokai

A társadalom felfrissítésére irányuló művészeti, irodalmi és hallgatói erőfeszítések tömeges lakossági panaszokban fejeződtek ki az 1960-as évek végétől. Ebben a hangulatban az Edition Nautilus 1973-ban látott napvilágot az újságírói világban. A kiadó a nonkonformista és dogmatikusan baloldali társadalmi koncepciók irodalmi művelésének elkötelezettje lett. Hanna Mittelstädt és társalapítója átválogatták a független kiadó iratait, és személyes krónikát készítettek negyven év kiadói levelezéséből. Ezek a kulcsszavak a szürrealisták, dadaisták és anarchisták ikonográfiáját juttatják eszünkbe. Magától értetődik, hogy ennek egy része tükröződni fog a könyv dizájnjában. De nem. A barna kartonborító önmagában a csillogás tagadásaként is értelmezhető. Nincs vesztegetni való idő és nincs vesztegetni való hely – a títusterület körüli terek ennek megfelelően kicsik. Az idézett szövegrészek sorai szétterülhetnek: dőlt betűvel vannak jelölve. A szerző megjegyzései viszont behúzóttak – nemcsak a bal oldalon, hanem a jobb margójukkal is. Ez a tipográfiai elemi eszköz felpezsdíti a tiszta szöveges oldalakat, főleg, hogy a bekezdésszerkezet finom eltérése a szövegszinteket is kijelöli: az idézetek bekezdései unalmasak, a megjegyzésekben behúzással. A belső címlap máris egy kritikai aláfestést hirdet: ami sok más könyvben szennycímlapként megy át, az itt elegendő címlapnak.

Yan, Pat To: Posthuman Journey Trilogie. Berlin : Suhrkamp, 2023. 298 p.

[Tervezte: Hanzer Liccini]

Az utazás központi motívuma köti össze ezt a trilógiát: bárhová is mennek a szereplők, tranzit állapotban vannak, felfordult helyzetekben, menekülésben és a szabad társadalom feltételeit keresik. Pat To Yan forgatókönyveit mitológiai ihletésű és allegorikus alakok népesítik be emberek és állatok, emberek és androidok között. Mindig párhuzamosan mozognak a meglévő tudatszinteken és idővonalakon. A mágikus realizmus által befolyásolt írásai a politikai elnyomó rendszerekben való haldoklásról, életről és túlélésről mesélnek.

Svolikova, Miru Miroslava: Rand. Berlin : Suhrkamp, 2022. 148 p.

[Tervezte: Hanzer Liccini]

A szöveg együtt mozog a Tetris darabokkal, halljuk a gondolatait: "legalább igyekszem mindig középen lenni, mert alul eltűnősz". A szerző átküldi a színpadon az utolsó egyszarvút és az arra vadászó szociológusokat. „Senki sem akar a szélén lenni” – tudják a Tetris-darabok, ezért folyamatosan változtatják pozíciójukat. Az úrhajósok az űrből nézik a pusztulásra váró embereket. A mindennapi létharc mások szemében apokaliptikusnak tűnik az égő világban és színpadon. A rövid jelenetek és a prózai miniatúrák közül az utolsóban félretolják a jövőt, és együtt keresik a pillanatot.

Köck, Thomas: eure paläste sind leer (all we ever wanted). Berlin : Suhrkamp, 2022. 184 p.

[Tervezte: Hanzer Liccini]

A szobrok ledőltek, a kolóniák feloszlottak, a szolgák megszöktek, hermelinek a bálteremben, gyökerek hatolnak be a lépcsőházba, a paloták romba dőlnek, a kapitalizmus még füstölög, vértelen, az ember ingerülten köhög és közbe valaki azt suttogja: de szerettelek. Thomas Köck különböző forgatókönyvekben és időszintekben mozog, amelyeket a szerelem és a hatalom, a megváltás és a transzcendencia túlzott keresése köt össze.

Setz, Clemens J.: Der Triumph der Waldrebe in Europa. Berlin : Suhrkamp, 2022. 92 p.

[Tervezte: Hanzer Liccini]

Az élettervek aggasztóan távol állnak egymástól, az átmenetek, árnyalatok eltűnéssel fenyegetnek a nyilvános vitákban. David meghalt, az influencer Tim és néhány újságíró ezt közli, de a szülők szemszögéből a fiú közlekedési balesete óta egyfajta demenciában szenved. Renate és Konrad iskolát keresnek fiuknak, aki tabletként jelenik meg a kerekesszékekben. A képernyő David gondolatait tükrözi – amit a szülei írnak be, akik azt állítják: "Minden nap vele voltunk, és mégis nagyon jól tudjuk, hogyan gondolkodik." Interjúkban, internetes videóknak és hangfelvételekben Clemens J. Setz bizarr szócsatát nyit meg. Ki uralja az élet és a halál határait? Az örült vitától távol, a szerző elképesztő realizmussal kíséri a szülőket és fiukat az érzelmek és a szótlanság szakadékába.

Ben Yishai, Sivan: Like Lovers Do (Memoiren der Medusa). Berlin : Suhrkamp, 2022. 92 p.

[Tervezte: Hanzer Liccini]

A mítoszban Medúzát a tengerek istene megerősokolja, majd kígyószőrű, szárnyas alakká változik, akinek látványától bárki kővé válik. Sivan Ben Yishai Medúza erősszakos, kaleidoszkópszerű memoárjai minden szerelmesnek szóló ajánlást mutatnak be, felsorakoztatva a kollektív emlékezetünk pillanatait: a vágy és az erősszak, a szexuális fantáziák között, a politikai támadások és a család által gyakorolt másfelé látás között. Egyetlen látszólagos ellenforogatókönyv szerint öt fiatal lány közösen képzelet el jövőjük álomférfiját. A harmadik sávon a szerző a hagyományos narratív minták szó szerinti megfordítási dinamikáját hozza létre.

A zsűri indokai

A kortárs darabokat nemcsak a színpadon tapasztalhatja meg, hanem kézzel is megérintheti, és könyv formájában a zsebébe teheti – az új „Suhrkamp Theater” sorozat folyamatosan bővülő köteteivel az érdeklődő. A kéz érzi az új vászonborítás szerkezetét. A darab neve, a szerző neve és a kiadó neve feketével az erős színre - egymás alá elosztva, csökkenő betűsúllyal, egyetlen betűméretben - nyomtatva. Ez a blokk balra igazítva, nagyon közel van a gerinc széléhez. Az élfestés kontrasztot biztosít. Most képzeljük el azt a kubista színpompát, amikor a sok kötet, mindegyik a maga színkombinációjában, szépen vagy eltolva egymás mellett, egymáson hever. Milyen kár lenne, ha a könyvespolcon állva csak a könyvek gerince látszódná. A színek legnagyobb vonzást akkor fejtenek ki, ha egymásra rakják őket, és minden kötetet kissé balra felfelé mozgatnak. A „suhrkamp kiadás” legendás dizájnya a nappaliban is teátrális hatást keltett: a szivárványspektrumú borítókat több mint fél évszázaddal ezelőtt mutatták be. Néhány könyvmoly a polcon lévő színhézagok alapján vásárolta meg a köteteket. Az új sorozat „Suhrkamp Theater” elemi dizájnya úgy is felfogható, mint Willy Fleckhaus 21. századi szép üdvözlője.